

De Bijenstichting, 10 jaar later

Theo Peeters

Inleiding

“Op 24 november 2009 werd de petitie ‘Stop de Bijensterfte’ aangeboden aan de vaste Kamercommissie van het ministerie van LNV, nadat meer dan 40.000 handtekeningen waren verzameld. Om dit onderwerp blijvend aandacht te geven werd door de initiatiefnemers op 4 april 2010, tijdens het programma Vroege Vogels, de Bijenstichting gelanceerd.”

Dit schreef ik in ons eerste nummer van HymenoVaria in november 2010. Inmiddels zijn we 10 jaar verder en ben ik nieuwsgierig naar het reilen en zeilen van deze groep bijenliefhebbers. Dus bestudeerde ik weer hun website en ging in gesprek met Jaap Molenaar, initiatiefnemer van De Bijenstichting.

De Bijenstichting

Doelen

De website (<https://bijenstichting.nl>) laat meteen zien waar de stichting voor staat: ‘Educatie, beïnvloeden overheidsbeleid en aanleg van bijenlinten voor honingbijen, wilde bijen en hommels’. Er blijkt een nieuwe poot verder te zijn uitgewerkt. Verdere toelichting hiervan staat uitgelegd onder de twee zusterstichtingen:

Bijenstichting

Al sinds 2010 zet de Bijenstichting zich in voor bijen middels:

- Het verbieden van bestrijdingsmiddelen met behulp van juridische procedures.
- Het organiseren van petities
- Het volgen van de landelijke en Europese politiek

Bijenstichting ‘Educatie & Advies’

Educatie en goede voorlichting is belangrijker geworden en ook de behoefte aan juiste informatie en goede begeleiding van initiatieven. Sinds 2019 zet de nieuwe loot Bijenstichting ‘Educatie & Advies’ zich daarvoor in middels:

- Stimuleren van initiatieven om de voedselvoorziening voor bijen te verbeteren.
- Voorlichting geven over wilde bijen.

Een toelichting, uitwerking van deze onderwerpen vind je onder de knop ‘Lees meer’.

Landelijk Bijen Educatiecentrum

Scrollen we naar beneden dan wordt het nieuwe Landelijk Bijen Educatiecentrum gepresenteerd. Dit educatiecentrum met kantoor- en werkruimten is gevestigd in een boerderij in het Gelderse Vorden. In de boerderij worden diverse aan bijen gerelateerde workshops georganiseerd. Daarnaast ligt een boomgaard met diverse fruitbomen, demonstratievelden en bloemenborders met bij-vriendelijke planten. Ook vind je hier onder andere een bijenstal, bijenhotels en een insectenmuur.

Wil je komen kijken? Dat kan! De demonstratietuin is tijdens open dagen (bijvoorbeeld tijdens de open tuinen dag op 6 juni) toegankelijk voor publiek. Ook weer met een knop voor ‘Lees meer’. Delen van de tuin kun je zien in een voorlichtingsfilmpje. Je kunt je hier ook opgeven voor de gratis nieuwsbrief van de Bijenstichting en/of ontvang je het gratis e-book over de leefwijzen van bijen, het nut van bijen, hoe je bijen kunt helpen, etcetera. Vrijwilligers, stagiaires en studenten kunnen helpen bij allerlei activiteiten van de stichting.

Verder op de website

Boven op de startpagina staat een zestal onderwerpen in de navigatiebalk: Home, Help de Bijenstichting, Acties, Bijen educatiecentrum, Informatie en nieuws, Over ons.

Je kunt hier ook de Webshop bezoeken en donateur worden. Onder aan de pagina kun je Lid of Donateur worden of met een Eenmalige gift het werk van de stichting ondersteunen. Dit soort knoppen die je leiden naar ‘verdienmodellen’ komt je regelmatig tegen op de website.

Tenslotte staat er ook nog een Kennisbank met onderwerpen om verder te lezen over solitaire bijen, hommels, drachtplanten, biodiversiteit, nestgelegenheid en bij-vriendelijk beheer. Het ziet er allemaal duidelijk en verzorgd uit. Petje af voor de

Impressie van de open tuinendag in de demonstratietuin in 2019. Foto Bijenstichting.

initiatiefnummer Jaap Molenaar, die zelf regelmatig in beeld komt bij het doorklikken naar allerlei informatieblokken.

In gesprek met Jaap Molenaar

Jaap ik wil je nieuwe Educatiecentrum graag een keer bezoeken om je te ontmoeten en het echte werk van dichtbij te kunnen proeven. De coronatijd en ook de winterperiode zijn daar echter niet zo geschikt voor. Vandaar dat ik je hier via de mail enkele vragen wil stellen om toch alvast in een soort ‘gesprek’ met elkaar te gaan.

Er is sinds 2019 een nieuwe Stichting ‘Educatie & Advies’ opgericht en tevens zijn jullie verhuisd naar Vorden. Waarom zijn deze stappen genomen?

Jaap: Als Bijenstichting hebben we ons, samen met andere organisaties 10 jaar lang, ingezet om het brede publiek te informeren dat het niet goed gaat met bijen en dat bijen belangrijk zijn voor de bestuiving van inheemse planten EN ons voedsel. Door die bewustwording zie je steeds meer mensen en organisaties die initiatieven starten voor bijen. Helaas zijn dat niet altijd de juiste initiatieven. Er is daarom nog meer behoefte aan goede voorlichting wat je wel en niet voor bijen kunt doen om hun leefomgeving te verbeteren. Zo adviseren wij mensen om geen imker te worden maar om hun tuin bij-vriendelijk te maken. Daar help je alle bijen mee!

Hoeveel vaste medewerkers en hoeveel vrijwilligers zijn op het moment actief bij de Bijenstichting?

Jaap: Met de komst van het Bijen Educatiecentrum is er vanwege juridische redenen een zusterstichting

opgericht: Bijen Educatie Stichting Nederland, daar ben ik in dienst als enige medewerker. Daarnaast hebben we een groep van ruim 40 actieve vrijwilligers. Van tuinvrijwilligers tot vrijwilligers in het land die redactiewerk doen.

Het Bijenlint is ooit in Zutphen begonnen als een mooi, lokaal initiatief. Daarna is het opgepakt door de Bijenstichting en nu is het een landelijk fenomeen. Daarbij kan iedereen, zowel gemeenten, bedrijven als particulieren, een belangrijke rol spelen. Iedere actie, ieder bijenhotel of bij-vriendelijke tuin, kan bijdragen aan een verbetering van de voedselvoorziening van honingbijen en wilde bijen.

Moeten we niet veel groter inzetten en meer in bijenlandschappen gaan denken in plaats van bijenlinten? Bijvoorbeeld meer aansluiten bij lijnen en kruispunten in onze landschappen van natte en droge natuur. Immers wilde bijen hebben naast bloemen (breakfast) ook geschikte nestgelegenheid (bed) nodig om te overleven.

Jaap: Mee eens, maar zelfs het aanleggen van bijenlinten gaat niet altijd even makkelijk. Dus bijenlinten zijn een goede start. Een nog grootschaligere aanpak kost meer tijd/energie maar zou op den duur geweldig zijn.

En hoe kijk jij tegen de voedselconcurrentie tussen honingbijen en wilde bijen aan?

Jaap: We stimuleren bewust niet om te gaan imkeren. Maar vinden dat honingbijen ook hun plek verdienen. Onder het probleem van de concurrentie ligt een ander probleem en dat is schaarste. Daarom bieden wij zowel cultuurzaadmengsels als inheemse bloemenmengsels aan. Door meer bloemen voor honingbijen/hommels aan te bieden ontstaat er een rijk gedekte tafel, honingbijen smullen van *Phacelia*, terwijl aan de rand van het veld een pluimvoetbij snoept van klein streepzaad. Daardoor is er voor elke bijensoort iets van haar gading te vinden.

Wat is of zijn jullie grootste successen geweest in de afgelopen 10 jaren?

Jaap: Verbod van drie neonicotinoïde bestrijdingsmiddelen voor buitenteelten in de EU. Deze middelen zijn zeer giftig voor ALLE insecten.

Was De Bijenstichting daarin de belangrijkste speler?

Jaap: Voor Nederland was de Bijenstichting een belangrijke speler in samenwerking met de Bee-Foundation [van bestuurder, imker, trainer en verteller Sonne Copijn; zoek Bee-Foundation en er gaat een nieuwe bijenwereld voor je open! red. TP]. Het bestrijdings-middelenbeleid is tegenwoordig Europees beleid. De Bijenstichting is partner van een samenwerkingsverband Save the Bees Coalition waarin van alle Europese landen organisaties vertegenwoordigd zijn. Per land is dat verschillend, soms is dat een imkervereniging, milieuvereniging, Greenpeace, Pesticide Action Netwerk, etcetera. Elke organisatie zet druk op de landelijke politiek van het eigen land.

Onder Acties vond ik het 'Hommel herstelplan fase 1'. Het aanleggen van een 'hommelsnelweg' in de regio Zutphen Deventer Zwolle wordt de eerste pilot. Daarin worden stapstenen aangelegd maximaal 1-2 km uit elkaar; dit zijn plekken met veel voedsel en nestgelegenheid om daardoor populaties met elkaar te verbinden. We stimuleren particulieren in het proefgebied om hommelvriendelijke planten in hun tuin te zetten. Andere grondeigenaren, zoals het waterschap, stimuleren wij tot herinrichting en/of ander beheer. Ook monitoren we de resultaten door de jaren heen. Wij willen hier in 2019 starten.

Is dat project al gestart?

Jaap: Nee, opstarten van Bijen Educatiecentrum had meer prioriteit.

Welke voedselplanten wordt aangeboden?

Jaap: In tuinen kun je allerlei voedselplanten aanbieden, maar een belangrijk aspect van dit project is juist ecologisch maaien van berm, dijken, etcetera.

Hoe ga je de nestgelegenheid van hommels verbeteren?

Jaap: Meer ongestoorde plekken aanbieden, er wordt nog op te veel plekken overal gemaaid.

Waarom al die moeite voor de algemene hommels zoals de aardhommel, steenhommel, akkerhommel of boomhommel?

Jaap: Ook deze hommels kunnen best een steuntje gebruiken, er zijn onvoldoende wetenschappelijke gegevens maar elk jaar ontvangen wij berichten van verontruste burgers die in hun tuin/woon omgeving minder en minder hommels zien. En als we partijen kunnen overtuigen van een beter ecologisch beheer profiteren automatisch ook andere zeldzamere bijensoorten hiervan.

De houtblokken van je nieuwe bijenhotel zijn al aan het splijten en helpen dennenappels en stro onze wilde bijen?

Jaap: Het is een insectenhotel en geen bijenhotel (vandaar de dennenappels etc), geschonken door een enthousiaste maker. Enkele stukken hout zijn helaas gespleten ondanks dat hardere houtsoorten zijn gebruikt. Was laat in het seizoen geplaatst en meteen werden de kleinste gaten door tronkenbijen in gebruik genomen!

Hoe is het jaar 2020, het begin van het coronatijdperk, verlopen?

Jaap: Hectisch zoals denk ik voor iedereen.

Hoe hou je deze mooie initiatieven draaiende?

Jaap: Met creativiteit lukt het toch om veel activiteiten door te laten gaan; zo hebben we enkele workshops omgezet naar online webinars. En zijn we in 2021 gestart met een maandelijks online Bijencafé op elke derde donderdagavond van de maand.

Wat heeft 2020 je gebracht?

Jaap: Uiteraard heeft het coronavirus een grote impact; toch geloof ik als optimist dat het ook wat goeds brengt. Je ziet wel dat vele mensen gezondheid, buiten zijn en natuur belangrijker zijn gaan vinden. Als we deze waardering kunnen ombuigen naar een actieve inzet om de biodiversiteit te verbeteren, zijn we weer een stap vooruit in de verbetering van het leefmilieu van de zo mooie en belangrijke bijen en andere insecten.

Insectenhotel in de Demonstratietuin. Foto Bijenstichting.

Jaap , wat zou je zelf nog willen toevoegen aan dit 'gesprek'?

Jaap: “Eendracht maakt macht”; honingbijen en hommels maken daar gebruik van, daar kan de mens nog wat van leren. Het zou mooi zijn als de vele organisaties die zich inzetten voor biodiversiteit en

diverse plant- en diersoorten elkaar wat meer de hand zouden toe reiken om meer in gezamenlijkheid op te trekken richting politiek en het brede publiek. Dan kunnen we samen 'bergen' verzetten. En dat is nodig om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen!

Summary

Interview with Jaap Molenaar, initiator of 'De Bijenstichting', which was founded on April 14, 2010. They recently moved to a farm in Vorden and the new sister foundation 'Bijenstichting Educatie & Advies' was added. In this new Center for Bee-Education various bee-related workshops are given and a bee-friendly garden has been created. The extensive information on their website (<https://bijenstichting.nl>) is briefly discussed.

Theo Peeters